

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001

тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83

E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,

themis@minjust.gov.ua,

Web: <http://www.minjust.gov.ua>,

код згідно з ЄДРПОУ 00015622

**Голові Комітету Верховної
Ради України з питань
освіти, науки та інновацій
Сергію БАБАКУ**

**Щодо проєкту Закону
(реєстр. № 13107-1 від 20 березня 2025 року)**

Шановний Сергію Віталійовичу!

Міністерство юстиції України у зв'язку з Вашим листом від 21 березня 2025 року № 04-24/3-2025/65554 опрацювало проєкт Закону України «Про професійну освіту» (реєстр. № 13107-1 від 20 березня 2025 року) (далі – проєкт Закону), внесений на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України Констанкевич І.М. та іншими, і в межах компетенції повідомляє.

1. Абзацом четвертим частини першої статті 1 проєкту Закону передбачається, що заклад професійної освіти – це юридична особа, основним видом діяльності якої є освітня діяльність, спрямована на забезпечення здобуття особами професійної освіти відповідно до стандартів професійної освіти та/або професійних стандартів.

Водночас згідно з частиною першою статті 35 проєкту Закону юридична особа або її структурний підрозділ має статус закладу професійної освіти, якщо основним видом її діяльності є освітня діяльність у сфері професійної освіти. Тобто відповідно до вказаної статті статус закладу професійної освіти може мати не лише юридична особа, а й структурний підрозділ юридичної особи, що у свою чергу не відображено у змісті терміна «заклад професійної освіти», а тому свідчить про недотримання вимог нормопроектувальної техніки.

2. Абзацом п'ятим частини першої статті 1 проєкту Закону надається визначення терміна «заклад професійної освіти зі специфічними умовами навчання».

Відповідно до частини першої статті 6 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу» Державна кримінально-виконавча служба України відповідно до закону здійснює правозастосовні та правоохоронні функції і складається з центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, його територіальних органів управління, кримінально-виконавчої інспекції, установ виконання покарань,

СЕД АСКОД

Міністерство юстиції України

№ 48330/3798-1-25/7.2.3 від 03.04.2025

Підписувач Стефанішина Ольга Віталіївна

Сертифікат 382367105294AF9704000000C3152B017D0FD302

Дійсний з 06.09.2024 17:30:53 по 06.09.2026 17:30:53

слідчих ізоляторів, в'єнізованих формувань, навчальних закладів, закладів охорони здоров'я, підприємств установ виконання покарань, інших підприємств, установ і організацій, створених для забезпечення виконання завдань Державної кримінально-виконавчої служби України.

Згідно з пунктом 6¹ частини першої статті 1 Закону України «Про вищу освіту» заклад вищої освіти із специфічними умовами навчання – заклад вищої освіти державної форми власності, який здійснює на певних рівнях вищої освіти підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах середнього та вищого складу Національної поліції України, начальницького складу з метою задоволення потреб Міністерства внутрішніх справ України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань.

Також відповідно до частини другої статті 17 Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» заклад професійної (професійно-технічної) освіти зі специфічними умовами навчання – заклад освіти, який здійснює на певних рівнях професійної освіти підготовку здобувачів освіти для потреб центрального органу виконавчої влади з реалізації державної політики у сфері протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, центрального органу виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, інших центральних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах охорони державного кордону, цивільного захисту, кримінально-виконавчої системи.

Враховуючи викладене, пропонуємо абзац п'ятий частини першої статті 1 проекту Закону доповнити словами «виконання кримінальних покарань та пробації».

3. Абзацом шостим частини першої статті 1 проекту Закону передбачається, що засновник закладу професійної освіти (далі – засновник) – орган державної влади від імені держави, відповідна рада від імені територіальної громади (громад), фізична та/або юридична особа, рішенням та за рахунок яких засновано заклад професійної освіти або які в інший спосіб відповідно до законодавства набули прав і обов'язків засновника.

Залежно від мети, якої прагнуть досягти законотворець, варто звернути увагу на формулювання, згідно з яким засновником закладу професійної освіти від імені держави виступає орган державної влади.

Відповідно до загальних засад управління об'єктами державної власності утворювати юридичні особи можуть не лише органи державної влади, а й інші суб'єкти управління.

Так, крім органів державної влади, суб'єктами управління об'єктами державної власності виступають, наприклад, органи, що забезпечують діяльність Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, Національна академія наук України, галузеві академії наук, які також можуть виступати засновниками юридичних осіб (стаття 4 Закону України «Про управління об'єктами державної власності»).

Висловлене зауваження є релевантним і для частини третьої статті 35 проекту Закону, згідно з якою заклад професійної освіти залежно від засновника може бути державним – заснованим розпорядчим актом органу державної влади.

Також варто зазначити, що проєктом Закону визначаються повноваження засновника закладу професійної освіти, наприклад, частина десята статті 12, частина перша статті 13, частини п'ята – сьома статті 28, частина друга статті 37, стаття 39, стаття 42 тощо.

Зауважимо, що статус «засновників» юридичної особи діє до моменту її державної реєстрації, а після цього такі особи стають її учасниками, акціонерами, членами, що, на наш погляд, не враховано у проєкті Закону.

4. Частиною першою статті 2 проєкту Закону передбачено, що законодавство про професійну освіту базується на Конституції України і складається із Закону України «Про освіту», цього Закону та інших актів законодавства України, що регламентують діяльність у сфері професійної освіти, *та міжнародних договорів України з питань професійної освіти, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України*.

Згідно зі статтею 8 Закону України «Про міжнародні договори України» згода України на обов'язковість для неї міжнародного договору може надаватися *шляхом підписання, ратифікації, затвердження, прийняття договору, приєднання до договору*.

Згода України на обов'язковість для неї міжнародного договору може надаватися й іншим шляхом, про який домовилися сторони.

Звертаємо увагу, що «міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України» – *це лише одна з форм надання згоди України на обов'язковість для неї міжнародного договору*, що може звужувати коло відносно інших міжнародних договорів України, які є чинними для України (наприклад, набрали чинності з дати підписання або затвердження).

Враховуючи вищенаведене, а також те, що питання освіти, зокрема, належать до компетенції відповідних центральних органів виконавчої влади, Кабінету Міністрів України та відповідно міжнародні договори України з цих питань укладаються від імені цих державних органів, пропонуємо в частині першій статті 2 проєкту Закону слова «*згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України*» виключити.

5. Частиною сьомою статті 3 проєкту Закону пропонується передбачити, що з метою реалізації *державної та регіональної політики у сфері зайнятості населення*, зокрема сприяння працевлаштуванню випускників закладів професійної освіти, розвитку системи професійної освіти органи державної влади та органи місцевого самоврядування співпрацюють з роботодавцями, їх організаціями та об'єднаннями, у тому числі у формі державно-приватного партнерства, що здійснюється відповідно до законодавства.

При цьому згідно з назвою зазначеної статті проєкту Закону нею пропонується врегулювати питання *державної та регіональної політики у сфері професійної освіти*.

Згідно з усталеною практикою нормопроектування під час підготовки тексту проєкту акта слід дотримуватися такого принципу, як *свобода від суперечностей*, коли наведені в тексті норми не узгоджуються одна з одною або взаємно виключаються.

Враховуючи наведене, частина сьома статті 3 проєкту Закону потребує узгодження з назвою зазначеної статті Закону.

6. Положеннями проєкту Закону, зокрема, передбачається визначення ознак дискримінації:

«...не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками віку, статі, раси, стану здоров'я, інвалідності, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, кольору шкіри, місця проживання, мови спілкування, походження, соціального і майнового стану, наявності судимості, а також інших обставин та ознак.» (частина друга статті 5 проєкту Закону);

«...контроль за недопущенням привілеїв чи обмежень (дискримінації) за ознаками віку, статі, раси, кольору шкіри, стану здоров'я, інвалідності, особливих освітніх потреб, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, місця проживання, мови спілкування, походження, сімейного, соціального та майнового стану, складних життєвих обставин, наявності судимості та іншими ознаками» (частина друга статті 42 проєкту Закону).

З огляду на це проєкт Закону потребує доопрацювання у частині ознак дискримінації з метою узгодження з частиною другою статті 24 Конституції України, відповідно до якої не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками, а також Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», статтею 1 якого передбачено, що дискримінація – ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій цим Законом, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними.

7. Частиною третьою статті 7 проєкту Закону передбачається встановити, зокрема, що до завершення трирічного періоду та/або за відсутності підтвердженого страхового стажу особа має право безоплатно здобувати професійну освіту за іншою професією, якщо за станом здоров'я вона втратила можливість виконувати роботу за отриманою раніше професією, що *підтверджується висновком медико-соціальної експертної комісії*, або в інших випадках, передбачених законодавством.

Водночас слід зауважити, що згідно з пунктом 3 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України від 19 грудня 2024 року № 4170-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування медико-соціальної експертизи та впровадження оцінювання повсякденного функціонування особи» (далі – Закон № 4170) встановлено, зокрема, що *повноваження, права і обов'язки медико-соціальних експертних комісій щодо проведення медико-соціальної експертизи*, а також повноваження, права і обов'язки Центральної медико-соціальної експертної комісії Міністерства охорони здоров'я України *припиняються 31 грудня 2024 року*.

Відповідно до пункту 2 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 4170 встановлено, зокрема, що *рішення, прийняті медико-соціальними експертними комісіями, документи, видані на підставі таких рішень, є законними*

і чинними, прирівнюються до рішень експертних команд з оцінювання повсякденного функціонування особи, документів, виданих на підставі таких рішень експертних команд (у тому числі витягів з рішень), та продовжують бути підставами для оформлення або продовження надання особам з інвалідністю прав, статусів, пільг, пенсій, допомог, компенсацій, надбавок, інших соціальних гарантій тощо, у тому числі для цілей, визначених законами України «Про військовий обов'язок та військову службу» та «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», на весь термін дії довідки до акта огляду медико-соціальною експертною комісією до проведення планового оцінювання повсякденного функціонування особи експертними командами з оцінювання повсякденного функціонування.

Згідно з частиною вісімнадцятою статті 69¹ Основ законодавства України про охорону здоров'я в редакції Закону № 4170 *оцінювання повсякденного функціонування особи проводиться експертними командами, що формуються в кластерних та надкластерних закладах охорони здоров'я.*

Враховуючи викладене, частина третя статті 7 проєкту Закону в цій частині потребує перегляду.

8. Частина шоста статті 10 проєкту Закону в частині вживання слів «реєстрації місця проживання особи» потребує редакційного доопрацювання з урахуванням зазначеного.

Відносини у сфері надання публічних (електронних публічних) послуг щодо декларування та реєстрації місця проживання (перебування) фізичних осіб в Україні, порядок надання таких послуг та порядок внесення, обробки, обміну відповідними відомостями в електронних реєстрах, базах даних для надання таких послуг регулює Закон України «Про надання публічних (електронних публічних) послуг щодо декларування та реєстрації місця проживання в Україні», який набрав чинності 01 грудня 2021 року та *запровадив поряд з реєстрацією місця проживання також декларування місця проживання особи.*

9. До частини другої статті 17, пункту 7 частини другої статті 22 проєкту Закону, якими вживається мовна конструкція «строкову військову службу» у відповідних відмінках, зазначаємо, що Законом України від 11 квітня 2024 року № 3633-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку» до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» внесено зміни, за якими строкову військову службу виключено із видів військової служби та замінено базовою військовою службою.

10. Згідно з частиною третьою статті 26 проєкту Закону на посади педагогічних працівників закладів професійної освіти приймаються особи, які *«...вільно володіють державною мовою (для громадян України) або володіють державною мовою в обсязі, достатньому для спілкування (для іноземців та осіб без громадянства), ...».*

Запропоноване проєктом Закону неповною мірою відповідає Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», яким встановлено, що педагогічні, науково-педагогічні і наукові працівники, крім іноземців чи осіб без громадянства, які запрошені до закладів освіти та/або наукових установ та працюють на тимчасовій основі як наукові, педагогічні, науково-

педагогічні працівники або викладачі іноземної мови зобов'язані володіти державною мовою та застосовувати її під час виконання службових обов'язків.

Вимоги щодо відповідного рівня володіння державною мовою таких осіб встановлює Національна комісія зі стандартів державної мови. Рівень володіння державною мовою такими особами засвідчується документом про повну загальну середню освіту за умови, що такий документ підтверджує вивчення особою української мови як навчального предмета (дисципліни), або державним сертифікатом про рівень володіння державною мовою, що видається Національною комісією зі стандартів державної мови відповідно до цього Закону (статті 9, 10 Закону).

11. Частиною четвертою статті 26 проекту Закону пропонується визначити, що *педагогічні працівники державних і комунальних закладів професійної освіти* приймаються на роботу відповідно до вимог цього Закону та законодавства про працю та *працюють на підставі трудових договорів, що укладаються строком від одного до п'яти років*.

Крім того, частиною першою статті 2 проекту Закону пропонується встановити, що *законодавство про професійну освіту* базується на Конституції України і складається із Закону України «Про освіту», цього Закону та інших актів законодавства України, що регламентують діяльність у сфері професійної освіти, та міжнародних договорів України з питань професійної освіти, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Законом України «Про освіту», який регулює суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, *не передбачено положення стосовно обов'язковості укладання строкових трудових договорів (контрактів) з педагогічними працівниками на зазначений термін*.

Враховуючи наведене, проект Закону потребує перегляду в цій частині.

12. Частиною шостою статті 28 проекту Закону пропонується передбачити, що засновник закладу освіти та/або заклад освіти має право *встановлювати додаткові види та розміри доплат, підвищення окладів за рахунок економії фонду заробітної плати або за рахунок власних надходжень*.

При цьому частиною шостою статті 30 проекту Закону пропонується визначити, що заклад освіти має право за рахунок власних надходжень та інших джерел, не заборонених законодавством, *встановлювати педагогічним працівникам доплати, надбавки, премії та інші види заохочень*.

Враховуючи наведене, частина шоста статті 28 та частина шоста статті 30 проекту Закону потребують відповідного перегляду з метою недопущення дублювання положень та дотримання такого принципу нормопроєктування, як правильність компонування проекту акта.

13. Частиною третьою статті 31 проекту Закону пропонується передбачити, зокрема, що асистент здобувача професійної освіти допускається до участі в освітньому процесі виключно за умови проходження *відповідної підготовки, що підтверджена відповідним документом*.

Водночас незрозуміло, про які відповідні підготовку та документ йдеться.

Враховуючи наведене, частина третя статті 31 проекту Закону потребує доопрацювання.

14. Згідно з абзацами першим, десятим частини сьомої статті 33 проєкту Закону органи студентського самоврядування мають право при формуванні кошторису (фінансового плану) закладу професійної освіти надавати пропозиції щодо розвитку його матеріальної бази, у тому числі з питань, що стосуються навчання, побуту та відпочинку здобувачів професійної освіти.

Водночас проєкт Закону не містить положень щодо формування фінансового плану закладу професійної освіти.

Так, відповідно до абзаців першого, чотирнадцятого, шістнадцятого, сімнадцятого частини п'ятої статті 43 проєкту Закону керівник закладу професійної освіти провадить фінансово-господарську діяльність закладу професійної освіти в межах затвердженого *кошторису*; розробляє проєкт *кошторису* та подає його засновнику або уповноваженому ним органу на затвердження; організовує фінансово-господарську діяльність закладу професійної освіти в межах затвердженого *кошторису*.

Враховуючи викладене, в абзаці десятому частини сьомої статті 33 проєкту Закону слова «(фінансового плану)» пропонуємо виключити.

15. Абзацом третім частини першої статті 35 проєкту Закону пропонується встановити, що заклад професійної освіти має самостійний баланс, розрахункові та інші рахунки, у тому числі валютні, у фінансових установах і банках державного сектору та може мати бланки, печатки та штампи зі своїм найменуванням та символікою.

Пунктом 19 частини першої статті 38 проєкту Закону визначається, що заклад професійної освіти має право відкривати поточні та депозитні рахунки в банках, у тому числі валютні, у встановленому законодавством порядку.

Частиною четвертою статті 45 проєкту Закону пропонується визначити, що педагогічна рада, зокрема, ухвалює відповідно до законодавства рішення про розміщення власних надходжень закладу професійної освіти у територіальних органах центрального органу виконавчої влади у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів або в банківських установах.

Частиною шостою статті 67 проєкту Закону передбачається визначити, що власні надходження державних і комунальних закладів професійної освіти зараховуються на поточні та/або вкладні (депозитні) рахунки банків державного сектору у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, або на спеціальні реєстраційні рахунки, відкриті в територіальному органі центрального органу виконавчої влади у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів.

Зазначені доходи, а також відсотки, отримані від розміщення коштів закладу професійної освіти на вкладних (депозитних) рахунках в банках державного сектору, спрямовуються на визначені цілі.

Запропоновані положення потребують узгодження між собою щодо визначення банку, в якому відкриваються відповідні рахунки.

При цьому слід враховувати, що відповідно до частини другої статті 35 проєкту Закону заклад професійної освіти як суб'єкт господарювання може діяти в одному з таких статусів: бюджетна установа; неприбутковий заклад освіти; прибутковий заклад освіти.

Бюджетні установи — це органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку,

що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету (пункт 12 частини першої статті 2 Бюджетного кодексу України) (далі – Кодекс)).

Відповідно до статті 43 Кодексу при виконанні державного бюджету і місцевих бюджетів застосовується казначейське обслуговування бюджетних коштів. Казначейство України забезпечує казначейське обслуговування бюджетних коштів на основі ведення єдиного казначейського рахунку, відкритого у Національному банку України.

Казначейське обслуговування бюджетних коштів передбачає, зокрема, розрахунково-касове обслуговування розпорядників і одержувачів бюджетних коштів, а також інших клієнтів відповідно до законодавства.

В органах Казначейства України бюджетним установам відкриваються рахунки у встановленому законодавством порядку.

Крім того, згідно з частиною дев'ятою статті 13 Кодексу відкриття позабюджетних рахунків для розміщення бюджетних коштів (включаючи власні надходження бюджетних установ) органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування та іншими бюджетними установами забороняється, крім розміщення на поточних рахунках у банках державного сектору власних надходжень державних і комунальних закладів фахової передвищої та вищої освіти, наукових установ та закладів культури, отриманих як плата за послуги, що надаються ними згідно з основною діяльністю, розміщення закладами професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти на депозитах тимчасово вільних бюджетних коштів, отриманих за надання платних послуг, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, якщо таким закладам законом надано відповідне право.

16. Абзацом четвертим частини першої статті 35 проєкту Закону права та обов'язки, цілі, завдання та принципи діяльності, тип закладу професійної освіти, передбачені цим Законом та іншими законами України, має також структурний підрозділ закладу освіти, іншої юридичної особи, якщо його право на провадження освітньої діяльності у сфері професійної освіти зазначено в ліцензії відповідної юридичної особи та якщо основним видом діяльності такого структурного підрозділу є освітня діяльність у сфері професійної освіти. З метою реалізації цілей та завдань таким структурним підрозділам, у тому числі відокремленим, надаються *окремі права фінансово-господарської самостійності*.

Звертаємо увагу, що формулювання «окремі права фінансово-господарської самостійності» не є юридично визначеним, оскільки проєкт Закону не розкриває його зміст та/або не надає перелік таких окремих прав фінансово-господарської самостійності, якими можуть наділятися структурні підрозділи, зокрема, відокремлені.

17. Частиною першою статті 37 проєкту Закону запропоновано встановити, що *установчими документами закладу професійної освіти є рішення засновника (засновників) про його утворення, статут (положення).*

За результатами аналізу проєкту Закону виявлено, що у ньому вживаються поняття:

«*установчі документи*» (наприклад, частина друга статті 2, частина шоста статті 5, частина дев'ята статті 12, пункт 5 частини третьої статті 17 проєкту Закону);

«*статут*» (частини друга, третя статті 37, частина друга статті 42);

«*статут (положення)*» (частина перша статті 37 проєкту Закону).

З огляду на різний підхід щодо викладення у проєкті Закону назви документа пропонуємо упорядкувати назву відповідного документа та/або використовувати узагальнене поняття «*установчий документ*».

18. Відповідно до частини другої статті 37 проєкту Закону статут закладу професійної освіти затверджується засновником (засновниками) або уповноваженим ним (ними) органом та має містити інформацію про місцезнаходження.

Ідея щодо обов'язкового зазначення місцезнаходження юридичної особи в її установчому документі не підтримується.

Так, положення щодо обов'язковості зазначення місцезнаходження у статуті юридичної особи ще у 2005 році було виключено з Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України та Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» у зв'язку з прийняттям Закону України від 03 березня 2005 року № 2452-IV «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України».

Ці зміни згодом дозволили спростити процедуру державної реєстрації юридичних осіб, покращити інвестиційний клімат шляхом запровадження в Україні модельного статуту (Закон України від 21 квітня 2011 року № 3262-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження принципу державної реєстрації юридичних осіб на підставі модельного статуту»).

Постановою Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2011 року № 1182, наприклад, затверджено модельний статут товариства з обмеженою відповідальністю, який було оновлено постановою Кабінету Міністрів України від 27 березня 2019 року № 367 «Деякі питання дерегуляції господарської діяльності».

Модельний статут юридичної особи є типовим установчим документом і не містить відомостей для ідентифікації конкретного суб'єкта, зокрема інформації про його місцезнаходження.

Крім того, вимога щодо обов'язкового включення відомостей про місцезнаходження юридичної особи до установчого документа не відповідає його правовій природі як локального документа нормативного характеру, що регулює відносини, зокрема, між учасниками та юридичною особою, а також містить інші правила поведінки принципового значення, дотримання яких є необхідним для досягнення юридичною особою визначених цілей.

Інформація про місцезнаходження юридичної особи має технічний характер, може порівняно часто змінюватися та вимагати у зв'язку з цим відповідної державної реєстрації. У разі відображення її в статуті операційні витрати юридичної особи, пов'язані з такою реєстрацією, будуть безпідставно збільшені.

19. Пунктом 21 частини першої статті 38 проєкту Закону пропонується передбачити, що заклад професійної освіти має право здійснювати іншу діяльність, не заборонену законодавством.

Водночас після вказаного пункту частини першої статті 38 проєкту Закону передбачені інші права закладу професійної освіти.

Таким чином, відповідне положення має зазначатися останнім пунктом у цій частині статті 38 проєкту Закону.

20. Частиною другою статті 38 проєкту Закону передбачається, що заклади професійної освіти зі специфічними умовами навчання реалізують визначені цим Законом права у порядку та з урахуванням обмежень, визначених спеціальним законодавством та/або їхніми установчими документами.

Статтею 17 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу» передбачено, що підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України проводяться відповідно до законодавства про освіту.

Враховуючи те, що до персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України належать особи рядового і начальницького складу (далі – особи рядового і начальницького складу кримінально-виконавчої служби), спеціалісти, які не мають спеціальних звань, та інші працівники, які працюють за трудовими договорами в Державній кримінально-виконавчій службі України (далі – працівники кримінально-виконавчої служби), а також з метою дотримання єдиних підходів застосування законодавчих актів пропонуємо перше речення статті 17 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу» доповнити словами «, з урахуванням особливостей, визначених законодавством про працю та державну службу – для працівників кримінально-виконавчої служби, та вимог, встановлених Законом України «Про Національну поліцію» для професійного навчання поліцейських, – для осіб рядового і начальницького складу кримінально-виконавчої служби».

21. Частиною четвертою статті 40 проєкту Закону передбачається встановити, що *структурними підрозділами закладу професійної освіти можуть бути, зокрема, експериментальні підприємства*.

По-перше, аналіз проєкту Закону свідчить, що у ньому не розкрито поняття «експериментальні підприємства».

У зв'язку з цим постає питання щодо засад діяльності таких підприємств, зокрема, у якій організаційно-правовій формі вони створюються, якими є їх органи управління тощо.

Крім того, варто враховувати, що експериментальне підприємство може означити лише набуття певного статусу будь-якою юридичною особою незалежно від організаційно-правової форми.

По-друге, щодо заснування експериментальних підприємств керівником закладу професійної освіти слід зауважити таке.

Абзацом четвертим частини першої статті 1 проєкту Закону передбачається встановити, що заклад професійної освіти – це юридична особа або структурний підрозділ юридичної особи, зокрема відокремлений.

Аналіз норм Закону України «Про освіту» свідчить, що структурним підрозділом закладу освіти може бути інший заклад освіти, який у свою чергу є юридичною особою.

Відповідно до загальних засад Цивільного кодексу України правом засновувати інші юридичні особи наділена саме юридична особа.

У зв'язку з цим варто враховувати, що реалізувати право на заснування підприємства може лише той керівник структурного підрозділу закладу професійної освіти, який сам є юридичною особою.

У випадку якщо структурний підрозділ не має статусу юридичної особи, такий підрозділ не має права заснувати експериментальне підприємство.

22. Частиною п'ятою статті 40 проєкту Закону *запропоновано встановити, що заклад професійної освіти може мати у своєму складі філію (філії).*

Філія – це територіально відокремлений структурний підрозділ закладу професійної освіти, розташований в іншому населеному пункті, аніж місцезнаходження закладу професійної освіти, що утворюється рішенням засновника закладу професійної освіти. Філія не є юридичною особою і діє на підставі затвердженого керівником закладу професійної освіти положення.

Філію очолює керівник, який підпорядковується керівнику закладу професійної освіти.

Відомості про філію закладу професійної освіти вносяться до Єдиної державної електронної бази з питань освіти.

Згідно зі статтею 95 Цивільного кодексу України філією є відокремлений підрозділ юридичної особи, що розташований поза її місцезнаходженням та здійснює всі або частину її функцій.

Керівники філій призначаються юридичною особою і діють на підставі виданої нею довіреності або на іншій підставі, передбаченій законодавством іноземної держави, відповідно до якого утворено юридичну особу, відокремленими підрозділами якої є такі філії та представництва.

Філії юридичної особи, у тому числі юридичної особи, утвореної відповідно до законодавства іноземної держави, підлягають державній реєстрації у порядку, встановленому законом.

Філія та представництво юридичної особи вважаються створеними з дня їх державної реєстрації.

Ураховуючи викладене, Цивільний кодекс України містить інше визначення поняття «філія» та деякі загальні засади діяльності такої філії, аніж пропонується встановити проєктом Закону.

З метою уникнення неоднозначного тлумачення поняття «філія» не варто використовувати загальноживане поняття «філія» у відмінному від наведеного у Цивільному кодексі України значенні.

У разі необхідності застосування для цілей регулювання проєкту Закону окремого поняття, що має інше значення, ніж у Цивільному кодексі України, таке поняття має бути визначене в інший спосіб.

Наприклад, відповідно до частини третьої статті 13 Закону України «Про освіту» філія закладу освіти – це територіально відокремлений структурний підрозділ закладу освіти, що не має статусу юридичної особи та діє на підставі положення, затвердженого засновником відповідного закладу освіти на основі типового положення, що затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

23. Абзацом шостим частини четвертої статті 42 проєкту Закону пропонується передбачити, що засновник (засновники) закладу професійної освіти забезпечує (забезпечують) оприлюднення всієї публічної інформації відповідно до вимог

законів України «Про освіту», «Про доступ до публічної інформації» та «Про відкритість використання бюджетних коштів», цього Закону, *крім відомостей, що становлять комерційну таємницю чи містять конфіденційну інформацію відповідно до вимог законодавства.*

Водночас згідно з частиною першою статті 21 Закону України «Про інформацію» *інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація.*

Відповідно до частини першої статті 8 Закону України «Про доступ до публічної інформації» таємна інформація – інформація, доступ до якої обмежується відповідно до частини другої статті 6 цього Закону, розголошення якої може завдати шкоди особі, суспільству і державі. *Таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську, розвідувальну таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю.*

Враховуючи наведене, абзац шостий частини четвертої статті 42 проєкту Закону в цій частині потребує перегляду.

24. Пунктами 6 та 7 частини четвертої статті 43 проєкту Закону пропонується передбачити, що не може обіймати посаду керівника закладу професійної освіти особа, яка: підпадає під дію частини третьої або четвертої статті 1 Закону України «Про очищення влади»; відомості про яку внесені до Єдиного державного реєстру осіб, щодо яких застосовано положення Закону України «Про очищення влади».

Водночас відповідно до вимог нормопроектувальної техніки проєкт акта повинен відповідати, зокрема, вимозі щодо відсутності суперечностей у тексті проєкту акта, узгодженості його положень з актами законодавства.

Згідно з частиною першою статті 1 Закону України «Про очищення влади» (далі – Закон) очищення влади (люстрація) – це встановлена Законом або рішенням суду заборона окремим фізичним особам обіймати певні посади (перебувати на службі) (крім виборних посад) в органах державної влади та органах місцевого самоврядування.

Статтею 2 Закону визначено перелік посад, щодо яких здійснюються заходи з очищення влади (люстрації) на підставі критеріїв, визначених статтею 3 Закону, за умови відповідності яким до особи можуть бути застосовані такі заборони.

Частинами третьою та четвертою статті 1 Закону передбачені заборони обіймати посади, щодо яких здійснюється очищення влади (люстрація), перелік яких визначений статтею 2 Закону.

Зазначаємо, що визначений статтею 2 Закону перелік не містить посади керівника закладу професійної освіти.

Отже, згідно з положеннями Закону заходи з очищення влади (люстрації) не здійснюються щодо керівників закладів професійної освіти, а також поширення на особу заборон, передбачених частинами третьою та четвертою статті 1 Закону, не є підставою для відмови у призначенні на посади керівника закладу професійної освіти.

Повідомляємо, що 16 жовтня 2024 року сплив термін дії заборони, визначеної частиною третьою статті 1 Закону.

Отже, наявність відомостей про особу в Єдиному державному реєстрі осіб, щодо яких застосовано положення Закону України «Про очищення влади», у зв'язку із застосуванням до неї заборони, передбаченої частиною третьою статті 1 Закону,

після 16 жовтня 2024 року не є підставою для звільнення такої особи або відмови їй у призначенні на посаду.

Враховуючи наведене, пункти 6 та 7 частини четвертої статті 43 проєкту Закону слід виключити.

25. Абзацом першим частини четвертої статті 51 проєкту Закону передбачається, що для отримання ліцензії на провадження освітньої діяльності здобувач ліцензії подає в електронному вигляді через Єдину державну електронну базу з питань освіти до органу ліцензування заяву та документи, що підтверджують відповідність забезпечення освітнього процесу заявника ліцензійним умовам провадження освітньої діяльності у сфері професійної освіти.

Проект Закону в частині використання слів «в електронному вигляді» не враховує термінологію Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг», із системного аналізу якого можна зробити висновок, що *документи готуються*, зокрема, *в електронній формі* (стаття 8 зазначеного Закону).

26. Абзацом сьомим частини п'ятої статті 51 проєкту Закону передбачається, що переоформлення ліцензії на провадження освітньої діяльності здійснюється без проведення процедури ліцензування. У разі реорганізації юридичних осіб, що мають ліцензії на провадження освітньої діяльності, шляхом злиття або приєднання, переоформлення (оформлення нової) ліцензії здійснюється *на основі ліцензій цих юридичних осіб*.

Аналіз пропонованого положення не надає однозначного розуміння механізму переоформлення ліцензії без проведення процедури ліцензування.

Відповідно до пункту 5 частини першої статті 1 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» ліцензія – *право суб'єкта господарювання на провадження виду господарської діяльності або частини виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню*.

Процедура переоформлення цього ж документа є складовою процедури ліцензування. У зв'язку з цим пропоноване положення потребує перегляду та/або додаткового обґрунтування.

27. Варто зазначити, що проєкт Закону частково врегульовує відносини, на які поширюється дія Закону України «Про адміністративну процедуру» (далі – ЗАП), зокрема, ліцензування освітньої діяльності (стаття 51 проєкту Закону), сертифікації педагогічних працівників (стаття 56 проєкту Закону), здійснення державного нагляду (контролю) у сфері професійної освіти (стаття 64 проєкту Закону).

При цьому проєкт Закону не враховує положень ЗАП та не містить посилань на прийнятий Закон, що потребує відповідного перегляду та доопрацювання.

Наприклад, частиною шостою статті 51 проєкту Закону пропонується встановити, що анулювання ліцензії на провадження освітньої діяльності у сфері професійної освіти здійснюється у порядку та з підстав, передбачених цим Законом, законами України «Про освіту» та «Про ліцензування видів господарської діяльності».

Термін «анулювання» в наведеному випадку є неактуальним та потребує заміни на термін «припинення дії».

У статті 64 проєкту Закону пропонується встановити, що центральний орган виконавчої влади із забезпечення якості освіти та його територіальні органи

проводять інституційний аудит, позапланові перевірки відповідно до Закону України «Про освіту», цього Закону та згідно з порядками, затвердженими центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Водночас згадана стаття не передбачає поширення дії ЗАП на здійснення заходів державного нагляду (контролю), що у свою чергу обмежує права фізичних та юридичних осіб на адміністративне оскарження результатів таких перевірок відповідно до ЗАП.

Також доцільно звернути увагу, що проєкт Закону містить положення, які врегульовують правовідносини у сфері присвоєння професійної кваліфікації педагогічних працівників, отримання за їх результатами відповідних сертифікатів.

Інформуємо, що ЗАП поширюється на відносини, в яких проходження (присвоєння) особою відповідних кваліфікацій є умовою допуску до певних професій. Таке набуте право особою (у тому числі на певний період часу) є частиною її спеціального статусу і не залежить від роботодавця.

Підвищення (присвоєння) кваліфікації, за результатами якого видається сертифікат впливає на право зайняття певною професією, а отже, містить ознаки адміністративного акта, оскільки це акт про надання/підтвердження права особи на зайняття певною професійною діяльністю.

Крім того, слід враховувати, що ЗАП поширюється на ті види діяльності, у яких держава частково здійснює регулювання та/або делегувала таке право саморегульованим організаціям або органам професійного самоврядування.

Отже, проєкт Закону потребує доопрацювання з метою комплексного врахування положень ЗАП.

28. Частиною шостою статті 52 Закону України пропонується, що *ліцензії на провадження освітньої діяльності у сфері професійної освіти можуть бути анульовані* у порядку та з підстав, передбачених цим Законом, законами України «Про освіту» та «Про ліцензування видів господарської діяльності».

Також абзацом другим частини шостої статті 53 проєкту Закону передбачається, що у разі неусунення протягом визначеного строку порушень ліцензійних умов центральний орган виконавчої влади із забезпечення якості освіти може в установленому порядку зупинити дію *ліцензії на провадження освітньої діяльності за відповідною професією або анулювати її*.

Звертаємо увагу, що у тексті Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» слово «анулювання» в усіх відмінках замінено словами «*припинення дії*» у відповідному відмінку згідно із Законом України від 10 жовтня 2024 року № 4017-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру»».

29. Статтею 59 проєкту Закону пропонується, зокрема, визначити, що Кабінет Міністрів України затверджує порядок розподілу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення здобуття професійної освіти та порядок розподілу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на розвиток системи професійної освіти.

Відповідно до частин першої та другої статті 23 Кодексу будь-які бюджетні зобов'язання та платежі з бюджету здійснюються лише за наявності відповідного бюджетного призначення, якщо інше не передбачено законом про Державний бюджет України.

Бюджетні призначення встановлюються законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет) у порядку, визначеному цим Кодексом.

Бюджетна система України і Державний бюджет України встановлюються виключно цим Кодексом та законом про Державний бюджет України.

Якщо іншим нормативно-правовим актом бюджетні відносини визначаються інакше, ніж у цьому Кодексі, застосовуються відповідні норми цього Кодексу (частина друга статті 4 Кодексу).

Запропоновані проектом Закону положення є предметом регулювання Кодексу та закону про Державний бюджет України на відповідний рік.

30. Абзацом четвертим частини другої статті 63 проекту Закону пропонується передбачити, що *Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні ради, Київська та Севастопольська міські ради засновують комунальні заклади професійної освіти та здійснюють інші повноваження засновника, визначені цим та іншими законами.*

Натомість згідно з положеннями частини першої статті 143 Конституції України комунальні підприємства, організації і установи утворюють, реорганізують та ліквідовують територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування.

Абзацом першим пункту 30 частини першої статті 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» передбачено, що виключно на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради вирішуються питання, зокрема, про створення, ліквідацію, реорганізацію та перепрофілювання підприємств, установ та організацій комунальної власності відповідної територіальної громади.

У зв'язку з цим абзац четвертий частини другої статті 63 проекту Закону в цій частині потребує перегляду та доопрацювання.

31. Статтею 64 проекту Закону передбачається врегулювати відносини, пов'язані з державним наглядом (контролем) у сфері професійної освіти.

Так, передбачається, що державний нагляд (контроль) у сфері професійної освіти здійснюється центральним органом виконавчої влади із забезпечення якості освіти та його територіальними органами, що діють на підставі, *в межах повноважень та у спосіб, що визначені Законом України «Про освіту» та цим Законом.*

Формами заходів державного нагляду (контролю) у сфері професійної освіти є: інституційний аудит; позапланова перевірка.

Центральний орган виконавчої влади із забезпечення якості освіти та його територіальні органи проводять інституційний аудит, позапланові перевірки відповідно до Закону України «Про освіту», цього Закону та згідно з порядками, затвердженими центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Зауважуємо, що правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності визначає Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

Частиною десятою статті 2 цього Закону передбачено, що центральный орган виконавчої влади із забезпечення якості освіти та його територіальні органи зобов'язані забезпечити дотримання з урахуванням особливостей, визначених

Законом України «Про освіту», виключно вимог статті 3, частин першої, третьої, четвертої, шостої – дванадцятої, чотирнадцятої статті 4, частини четвертої статті 5, частини третьої статті 6, абзацу одинадцятого частини шостої статті 7, частини першої, абзаців першого – дванадцятого, чотирнадцятого частини другої, частини третьої статті 8, частин першої, другої статті 9, абзаців першого – одинадцятого, чотирнадцятого – двадцятого частини першої статті 10, абзаців третього – п'ятого частини першої статті 11, частин першої та четвертої статті 12, статей 19, 20 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

Так, наприклад, згідно з положеннями частини четвертої статті 4 цього Закону, якою визначені загальні вимоги до здійснення державного нагляду (контролю), виключно законами встановлюються:

органи, уповноважені здійснювати державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності;

види господарської діяльності, які є предметом державного нагляду (контролю); повноваження органів державного нагляду (контролю) щодо зупинення виробництва (виготовлення) або реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг;

вичерпний перелік підстав для зупинення господарської діяльності;

спосіб та форми здійснення заходів здійснення державного нагляду (контролю);

санкції за порушення вимог законодавства і перелік порушень, які є підставою для видачі органом державного нагляду (контролю) припису, розпорядження або іншого розпорядчого документа.

Також варто звернути увагу на відмінний предмет інституційного аудиту.

Так, частинами першою – третьою статті 53 проєкту Закону передбачається, що інституційний аудит проводиться у закладах професійної освіти виключно в позаплановому порядку відповідно до Закону України «Про освіту», цього Закону та у порядку, затвердженому центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Інституційний аудит проводиться працівниками центрального органу виконавчої влади із забезпечення якості освіти та його територіальних органів із залученням на підставі цивільно-правових договорів інших фахівців (експертів) у сфері професійної освіти.

За результатами проведення інституційного аудиту засновнику та закладу професійної освіти надаються:

висновок про якість освітньої та управлінської діяльності закладу професійної освіти та внутрішню систему забезпечення якості професійної освіти;

рекомендації керівникові та/або засновнику закладу професійної освіти щодо вдосконалення діяльності закладу професійної освіти, а також приведення освітнього та управлінського процесів у відповідність із вимогами законодавства, зокрема ліцензійних умов.

Тоді як *державний нагляд (контроль)* – діяльність уповноважених законом центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, державних колегіальних органів, органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування (далі – органи державного нагляду (контролю)) у межах повноважень, передбачених

законом, *щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості продукції, робіт та послуг, допустимого рівня небезпеки для населення, навколишнього природного середовища (стаття 1 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»).*

Тобто предметом державного нагляду (контролю) у розумінні Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» є виявлення та запобігання порушенням саме вимог законодавства суб'єктами господарювання.

Таким чином, варто констатувати відмінний предмет державного нагляду (контролю) у рамках аудиту та державного нагляду (контролю) за господарською діяльністю суб'єктів господарювання, який передбачено вказаним Законом.

У зв'язку з цим постає питання, в якій саме частині будуть застосовуватися вимоги статті 2 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» до державного нагляду (контролю) у сфері професійної освіти, а саме інституційного аудиту.

Крім того, статтею 3 цього Закону встановлено, що одним із принципів державного нагляду (контролю) є *здійснення державного нагляду (контролю) лише за наявності підстав та в порядку, визначених законом.*

Отже, з огляду на наведений принцип вказаного Закону *державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності здійснюється лише у порядку, визначеному законом, а не у порядку, затвердженому центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки як це передбачено проектом акта.*

32. Частиною першою статті 66 проекту Закону пропонується встановити, що фінансування системи професійної освіти здійснюється, зокрема, за рахунок коштів державного бюджету, в тому числі шляхом надання освітньої та інших субвенцій.

Проект Закону містить інші положення в частині посилання на освітню субвенцію, зокрема в частині формування пропозицій щодо її обсягу, напрямів використання та порядку її розподілу (статті 60, 63, 66 проекту Закону).

Питання надання освітньої субвенції врегульовано статтею 103² Кодексу, якою, зокрема, визначено напрями використання та порядок її розподілу.

При цьому слід враховувати, що бюджетна система України і Державний бюджет України встановлюються виключно цим Кодексом та законом про Державний бюджет України.

Якщо іншим нормативно-правовим актом бюджетні відносини визначаються інакше, ніж у цьому Кодексі, застосовуються відповідні норми цього Кодексу (частина друга статті 4 Кодексу).

У зв'язку з цим запропоновані проектом Закону положення є предметом регулювання Кодексу та закону про Державний бюджет України на відповідний рік.

33. Відповідно до пунктів 1–4 частини другої статті 66 проекту Закону фінансування здобуття професійної освіти за рахунок коштів державного бюджету здійснюється шляхом субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам, а відповідно до пунктів 5, 6 частини другої статті 66 проекту Закону фінансування здобуття професійної освіти за рахунок коштів державного бюджету

здійснюється шляхом: фінансування на функціонування центрів розвитку професійної освіти та інновацій та здобуття професійної освіти у навчальних центрах при установах виконання покарань.

Відповідно до статті 103-2 Кодексу освіти субвенція спрямовується на оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників, у тому числі в таких типах закладів освіти:

заклади професійної (професійно-технічної) освіти державної та комунальної власності в частині забезпечення видатків на здобуття повної загальної середньої освіти;

заклади фахової передвищої освіти і коледжі державної та комунальної власності в частині забезпечення видатків на здобуття повної загальної середньої освіти.

При цьому в Законі про Державний бюджет України затверджуються обсяги освітньої субвенції окремо для бюджету Автономної Республіки Крим, обласних бюджетів і бюджетів місцевого самоврядування.

Освітня субвенція розподіляється між відповідними бюджетами на основі формули, яка розробляється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти, та затверджується Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до статті 87 Кодексу до видатків, що здійснюються з Державного бюджету України (з урахуванням особливостей, визначених пунктом 5 частини другої статті 67-1 цього Кодексу), належать видатки, зокрема, на: професійну (професійно-технічну) освіту (на оплату послуг з підготовки кадрів на умовах державного замовлення у закладах професійної (професійно-технічної) освіти) та вищу освіту (на оплату послуг з підготовки фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів на умовах державного замовлення у закладах вищої освіти державної та приватної власності, вартість освітніх послуг яких встановлюється з урахуванням законодавства про індикативну собівартість) та фахову передвищу освіту (на оплату послуг з підготовки фахівців на умовах державного замовлення структурними підрозділами та відокремленими структурними підрозділами закладів вищої освіти державної власності, що не мають статусу юридичної особи);

Відповідно до частини другої статті 78 Закону України «Про освіту» фінансування закладів, установ і організацій системи освіти здійснюється за рахунок коштів відповідних бюджетів, а також інших джерел, не заборонених законодавством. Відповідно частини сьомої статті 78 Закону України «Про освіту» фінансування професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, в тому числі шляхом надання відповідних освітніх субвенцій, місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законодавством. Витрати, що покриваються за рахунок відповідних освітніх субвенцій, визначаються спеціальним законом.

Відповідно до статті 17 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» Державна кримінально-виконавча служба України може створювати відповідні навчальні заклади.

У Міністерстві юстиції України створена та функціонує Пенітенціарна академія України, утримання якої за усіма видатками здійснюється за рахунок коштів, затверджених Міністерству юстиції України у Законі України «Про Державний

бюджет України» на відповідний рік, при цьому освітні субвенції на її утримання не надаються.

Зазначимо, що фінансування здобуття професійної освіти у навчальних центрах при установах виконання покарань (у частині матеріально-технічного забезпечення) здійснюється також за окремою бюджетною програмою Міністерства юстиції України (КПКВК 3601060).

Враховуючи наведене, пропонуємо частину другу статті 66 проекту Закону доповнити пунктом 7 такого змісту: «фінансування здобуття професійної освіти у закладах професійної освіти зі специфічними умовами навчання.».

34. Частиною восьмою статті 67 проекту Закону передбачається, що *не використані в поточному році кошти загального та спеціального фондів* не можуть бути вилучені з рахунків закладів професійної освіти та зберігаються на таких рахунках для здійснення видатків у наступному бюджетному періоді відповідно до їхніх кошторисів.

Слід зазначити, що не пізніше 31 грудня поточного бюджетного періоду або останнього дня іншого бюджетного періоду Казначейство України закриває всі рахунки, відкриті у поточному бюджетному періоді для виконання бюджету (частина перша статті 57 Кодексу).

Крім того, згідно з частиною восьмою статті 13 Кодексу платежі за рахунок спеціального фонду бюджету здійснюються в межах коштів, що фактично надійшли до цього фонду на відповідну мету (з дотриманням вимог частини другої статті 57 цього Кодексу), якщо цим Кодексом та/або законом про Державний бюджет України не встановлено інше.

Відповідно до частини другої статті 57 Кодексу на кінець бюджетного періоду Казначейство України зберігає залишки коштів на рахунках спеціального фонду державного бюджету та щодо субвенцій із спеціального фонду державного бюджету на рахунках спеціального фонду місцевих бюджетів для покриття відповідних витрат у наступному бюджетному періоді з урахуванням їх цільового призначення.

З огляду на викладене частину восьму статті 67 проекту Закону слід виключити.

35. Частиною другою статті 69 проекту Закону передбачається встановити, що майно, що передається державному або комунальному закладу професійної освіти засновником, закріплюється за закладом освіти на праві оперативного управління і не може бути предметом застави, а також не підлягає вилученню, безоплатній передачі юридичним чи фізичним особам, крім випадків, передбачених законодавством.

Частиною третьою цієї статті передбачається, що заклад професійної освіти у порядку, визначеному законом, та відповідно до установчих документів має право, зокрема, отримувати майно в оперативне управління (господарське відання), використовувати майно, закріплене за ним на праві оперативного управління або господарського відання, у тому числі для провадження господарської діяльності, передавати в користування відповідно до законодавства.

Положення щодо закріплення майна на праві оперативного управління, господарського відання за закладом професійної освіти містяться також в інших положеннях проекту Закону.

У зв'язку з цим слід зазначити, що 28 лютого 2025 року набрав чинності Закон України № 4196-IX «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» (далі – Закон України № 4196), який вводиться в дію через шість місяців з дня набрання чинності, і визначає правові та організаційні засади діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб.

Цей Закон передбачає поступову відмову від застосування таких правових режимів майна, як право оперативного управління та право господарського відання.

36. Згідно з положенням абзацу другої частини третьої статті 69 проєкту Закону *заклад професійної освіти державної та комунальної форми власності має право отримувати в оперативне управління (господарське відання) майно, кошти і матеріальні цінності, зокрема будинки, споруди, обладнання, транспортні засоби, від державних органів, органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб, у тому числі як благодійну допомогу.*

Вказані норми сформульовані у спосіб, що розмежовує *майно* та інші перелічені об'єкти, хоча відповідно до положень цивільного законодавства згадані будівлі, споруди транспортні засоби тощо охоплюються поняттям «*майно*». Так, згідно зі статтею 190 Цивільного кодексу України майном як особливим об'єктом вважаються окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки. Майнові права є неспоживною річчю. Майнові права визнаються речовими правами.

Щодо ототожнення понять «оперативне управління» та «господарське відання» слід враховувати, що згідно з положеннями статей 136, 137 Господарського кодексу України *правом господарського відання* є речове право суб'єкта підприємництва, який володіє, користується і розпоряджається майном, закріпленим за ним власником (уповноваженим ним органом), з обмеженням правомочності розпорядження щодо окремих видів майна за згодою власника у випадках, передбачених цим Кодексом та іншими законами. *Правом оперативного управління* визнається речове право суб'єкта господарювання, який володіє, користується і розпоряджається майном, закріпленим за ним власником (уповноваженим ним органом) для здійснення некомерційної господарської діяльності, у межах, встановлених цим Кодексом та іншими законами, а також власником майна (уповноваженим ним органом).

Таким чином, враховуючи положення господарського права поняття *оперативного управління та господарського відання* є змістовно різними, та не підлягають ототожненню.

Слід зауважити, що стаття 69 проєкту Закону має назву «Майно закладів професійної освіти», що дозволяє зробити висновок про поширення предмета її правового регулювання на всі заклади професійної освіти незалежно від їх форми власності. Водночас положення цієї статті присвячені *державним та комунальним закладам професійної освіти*.

37. Абзацом дев'ятим частини третьої статті 69 проєкту Закону передбачається, що заклад професійної освіти у порядку, визначеному законом, та відповідно до установчих документів має право, зокрема, засновувати підприємства для провадження інноваційної та/або виробничої діяльності.

Варто враховувати, що частиною першою статті 1 Декрету Кабінету Міністрів України від 31 грудня 1992 року № 24-92 «Про впорядкування діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, створених за участю державних підприємств» установлено, що державні підприємства (за винятком будівельних організацій, підприємств будівельної індустрії та будівельних матеріалів, які є засновниками господарських товариств, що здійснюватимуть проектування та перспективне будівництво за кордоном, державних підприємств оборонно-промислового комплексу, у тому числі казенних підприємств, які входять до складу Державного концерну «Укроборонпром» або на момент припинення Державного концерну «Укроборонпром» входили до його складу, та створених ним юридичних осіб, заснованих на державній власності в оборонно-промисловому комплексі) *не можуть бути засновниками підприємств будь-яких організаційних форм та видів, господарських товариств, кооперативів.*

38. Частиною третьою статті 70 проекту Закону передбачається, що за особами, які навчаються у закладі професійної освіти, який передається в оренду як єдиний майновий комплекс, за державним (регіональним) замовленням *за рахунок коштів загального фонду* державного (відповідного місцевого) бюджету, зберігається і виплачується призначена академічна та соціальна стипендії за рахунок коштів цих бюджетів до завершення навчання.

Також проєкт Закону містить інші положення в частині посилення *на загальний фонд* державного бюджету (стаття 68 проєкту Закону).

Правові засади функціонування бюджетної системи України, її принципи, основи бюджетного процесу і міжбюджетних відносин визначаються Кодексом.

Відповідно до частин першої та п'ятої статті 13, частин першої та другої статті 23 Кодексу бюджет може складатися із загального та спеціального фондів.

Розподіл бюджету на загальний та спеціальний фонди, їх складові частини визначаються виключно цим Кодексом та законом про Державний бюджет України.

Будь-які бюджетні зобов'язання та платежі з бюджету здійснюються лише за наявності відповідного бюджетного призначення, якщо інше не передбачено законом про Державний бюджет України.

Бюджетні призначення встановлюються законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет) у порядку, визначеному цим Кодексом. Бюджетна система України і Державний бюджет України встановлюються виключно цим Кодексом та законом про Державний бюджет України.

Якщо іншим нормативно-правовим актом бюджетні відносини визначаються інакше, ніж у цьому Кодексі, застосовуються відповідні норми цього Кодексу (частина друга статті 4 Кодексу).

Враховуючи наведене, у частинах другій, третій, п'ятій статті 68 та частині третій статті 70 проєкту Закону слід виключити слова «загального фонду».

39. Пункт 3 частини четвертої статті 72 та частину першу статті 73 проєкту Закону після слів «міжнародних договорів» слід доповнити словом «України», що відповідатиме статті 2 Закону України «Про міжнародні договори України», якою передбачено, що *міжнародний договір України* – укладений у письмовій формі з іноземною державою або іншим суб'єктом міжнародного права, який регулюється міжнародним правом, незалежно від того, міститься договір в

одному чи декількох пов'язаних між собою документах, і незалежно від його конкретного найменування (договір, угода, конвенція, пакт, протокол тощо).

40. Підпунктом 20 пункту 3 розділу Х «Прикінцеві та перехідні положення» проекту Закону пропонується установити, що набрання чинності цим Законом є підставою для припинення безстрокових трудових договорів, укладених з педагогічними працівниками державних і комунальних закладів професійної освіти, яким виплачується пенсія за віком або які досягли 65-річного віку, згідно з пунктом 9 частини першої статті 36 Кодексу законів про працю України.

Протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом керівники державних і комунальних закладів професійної освіти зобов'язані припинити безстрокові трудові договори з педагогічними працівниками таких закладів освіти, яким виплачується пенсія за віком або які досягли 65-річного віку, з одночасним укладенням з ними трудових договорів строком на один рік. У разі незгоди з продовженням трудових відносин на умовах строкового трудового договору педагогічні працівники, яким виплачується пенсія за віком або які досягли 65-річного віку, звільняються згідно з пунктом 9 частини першої статті 36 Кодексу законів про працю України. Після закінчення строку трудового договору з такими педагогічними працівниками можуть укладатися строкові трудові договори відповідно до частини четвертої статті 26 цього Закону (частиною четвертою статті 26 проекту Закону пропонується визначити, що *педагогічні працівники державних і комунальних закладів професійної освіти* приймаються на роботу відповідно до вимог цього Закону та законодавства про працю *та працюють на підставі трудових договорів, що укладаються строком від одного до п'яти років*).

З іншими педагогічними працівниками закладів професійної освіти строкові трудові договори можуть укладатися за їхнім бажанням на підставі відповідної письмової заяви.

Вказані положення щодо припинення трудових відносин з педагогічними працівниками, які досягли 65-річного віку та яким виплачується пенсія за віком, призведуть до безпідставного та необґрунтованого обмеження трудових прав цих осіб за ознакою віку та юридичним фактом отримання пенсії за віком.

Слід зауважити, що аналогічні положення щодо обмеження трудових прав педагогічних працівників, які досягли пенсійного віку та яким виплачується пенсія за віком, містить Закон України «Про повну загальну середню освіту», абзацом третім статті 22 якого передбачено, що *педагогічні працівники державних і комунальних закладів загальної середньої освіти, які досягли пенсійного віку та яким виплачується пенсія за віком, працюють на основі трудових договорів, що укладаються строком від одного до трьох років*.

Водночас згідно з Рішенням Конституційного Суду від 07 лютого 2023 року № 1-р/2023 *абзац третій статті 22 Закону України «Про повну загальну середню освіту» визнано таким, що не відповідає Конституції України (не конституційним)*.

З метою дотримання принципу юридичної визначеності підпункт 20 пункту 3 розділу Х «Прикінцеві та перехідні положення» проекту Закону потребує уточнення в частині вживання слова «можуть».

41. Підпунктом 16 пункту 4 розділу Х «Прикінцеві та перехідні положення» проекту Закону до статті 4 Закону України «Про державно-приватне партнерство»

запропоновано внесення змін, згідно з якими *«дія цього Закону не поширюється на державно-приватне партнерство у сфері освіти, яке регулюється спеціальними законами»*. При цьому у частині першій статті 81 Закону України «Про освіту» йдеться про те, що правові засади державно-приватного партнерства у сфері освіти і науки визначені Конституцією України, Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, Законом України «Про державно-приватне партнерство», цим Законом, іншими законами та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Зазначене не відповідає вимогам нормопроєктувальної техніки щодо узгодженості положень проєкту акта з актами законодавства.

Крім того, проєктом Закону не запропоновано чіткого механізму комплексного регулювання відносин державно-приватного партнерства у сфері освіти. Запропоновані положення містять лише певні елементи такого регулювання. Наприклад, стаття 71 проєкту Закону присвячена регулюванню відносин державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти, проте її положення не в повній мірі розкривають механізм реалізації державно-приватного партнерства з освітніми закладами цієї категорії, що у свою чергу на практиці призведе до труднощів з впровадженням такого механізму.

42. Абзац четвертий підпункту 17 пункту 4 розділу Х «Прикінцеві та перехідні положення» проєкту Закону, яким пропонується у статті 17 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» виключити слова «(професійно-технічної) освіти», потребує перегляду, оскільки стаття 17 вказаного Закону не містить зазначених слів.

43. Підпунктом 1 пункту 5 розділу Х «Прикінцеві та перехідні положення» проєкту Закону Кабінету Міністрів України доручається, зокрема, протягом 6 місяців з набрання чинності цього Закону підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України проєкт Закону про внесення змін до Бюджетного кодексу України для забезпечення фінансової автономії закладів професійної освіти.

При цьому пунктом 1 розділу Х «Прикінцеві та перехідні положення» проєкту Закону передбачається, що цей Закон набирає чинності через один місяць з дня його опублікування, крім окремо визначених цим пунктом положень.

Таким чином, у разі прийняття Верховною Радою України проєкту Закону у запропонованій редакції, яка містить положення, які не в повній мірі узгоджуються з деякими законодавчими актами, положення закону не зможуть бути реалізовані, як мінімум до моменту внесення відповідних змін до законодавства.

Крім того, підпунктом 2 пункту 5 цього розділу проєкту Закону на Кабінет Міністрів України покладається, зокрема, «протягом 6 місяців з дня опублікування цього Закону: забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом; привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом; забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом».

У зв'язку із запропонованим вважаємо, що з метою належної реалізації положень проєкту Закону дата набрання чинності Законом та строк підготовки відповідної правової бази потребують взаємоузгодження.

44. У цілому до проєкту Закону в частині передачі в управління закладів професійної освіти.

Відповідно до частини четвертої статті 41 проєкту Закону засновник може передати в управління суб'єкту господарювання заклад професійної освіти на умовах, встановлених цим Законом, та у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до статті 47 проєкту Закону передача закладу професійної освіти в управління полягає у делегуванні однієї або декількох функцій керівника (іншого органу управління закладом професійної освіти, крім засновника) інших посадових осіб з метою оптимізації виконання адміністративних, господарських, кадрових, бухгалтерських або інших функцій.

З метою економії видатків бюджетів усіх рівнів, оптимізації та покращення управління закладами професійної освіти засновник може передати в управління один, декілька або всі заклади професійної освіти відповідного регіону чи адміністративно-територіальної одиниці. У такому випадку адміністративні, господарські, бухгалтерські або інші функції надаються централізовано одним суб'єктом господарювання. Порядок передачі, перелік повноважень та типова форма договору про передачу в управління закладу професійної освіти затверджується Кабінетом Міністрів України.

Натомість, враховуючи положення цивільного законодавства слід зазначити, що управління майном може виникати на підставі договору.

За таким договором одна сторона (установник управління) передає другій стороні (управителеві) на певний строк майно в управління, а друга сторона зобов'язується за плату здійснювати від свого імені управління цим майном в інтересах установника управління або вказаної ним особи (вигодонабувача) (стаття 1029 Цивільного кодексу України).

Законодавство оперує конструкцією «управління об'єктами державної власності», тобто здійснення Кабінетом Міністрів України та уповноваженими ним органами, іншими суб'єктами, визначеними цим Законом, повноважень щодо реалізації прав держави як власника таких об'єктів, пов'язаних з володінням, користуванням і розпорядженням ними, у межах, визначених законодавством України, з метою задоволення державних та суспільних потреб (стаття 1 Закону України «Про управління об'єктами державної власності»).

Аналіз законодавства дозволяє зробити висновок, що управління майном полягає у здійсненні управителем певного обсягу правомочностей з володіння, користування і розпорядження майном.

Водночас зміст проєкту Закону залишає відкритим питання щодо правової природи передбаченого у ньому «управління» (фактично йдеться про делегування функцій керівника, інших посадових осіб, а не управління майном у класичному розумінні), що не відповідає принципу правової визначеності.

Крім того, відповідно до частини першої статті 92 Цивільного кодексу України юридична особа набуває цивільних прав та обов'язків і здійснює їх через свої органи, які діють відповідно до установчих документів та закону.

Наприклад, для керівництва господарською діяльністю підприємства власник (власники) безпосередньо або через уповноважені органи чи наглядова рада такого підприємства (у разі її утворення) призначає (обирає) керівника підприємства (частина третя статті 65 Господарського кодексу України).

Тоді як управління діяльністю господарського товариства здійснюють

його органи та посадові особи, склад і порядок обрання (призначення) яких визначається залежно від виду товариства, а у визначених законом випадках – учасники товариства (абзац перший частини першої статті 89 Господарського кодексу України).

Відповідно до частини другої статті 97 Цивільного кодексу України органами управління товариством є загальні збори його учасників і виконавчий орган, якщо інше не встановлено законом.

Згідно з частиною першою статті 101 вказаного Кодексу в установі обов'язково створюється правління, до якого застосовуються положення статті 99 цього Кодексу.

Таким чином, діяльність юридичної особи залежно від її організаційно-правової форми забезпечують відповідні органи управління відповідно до вимог установчого документа та закону.

З огляду на наведене можна дійти висновку, що делегуватись можуть функції органів управління або посадових осіб юридичної особи іншому суб'єкту господарювання, а не безпосередньо адміністративні, господарські, бухгалтерські або інші функції з управління закладом/закладами професійної освіти.

45. Проектом Закону вводиться нова термінологія у сфері професійної освіти. Зокрема, зазнали змін такі терміни як «професійно-технічні навчальні заклади», «навчання на виробництві» тощо.

Розділом Х «Прикінцеві та перехідні положення» проекту Закону вносяться зміни до низки законодавчих актів, зокрема, шляхом приведення їх положень у відповідність до термінології проекту Закону.

Водночас у запропонованому переліку законодавчих актів відсутні Кримінально-виконавчий кодекс України та Закон України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», термінологія яких потребуватиме приведення у відповідність до положень проекту Закону.

Враховуючи зазначене, проект Закону потребує доопрацювання шляхом внесення змін до зазначених вище законодавчих актів для узгодження їх положень із новою термінологією проекту Закону.

46. З метою забезпечення єдності вживаної термінології текст проекту Закону потребує редакційного та термінологічного доопрацювання з урахуванням термінології Конституції України, законів України «Про громадські об'єднання», «Про місцеве самоврядування в Україні» у частині вживання слів «громадськість, громадські об'єднання», «органи державної влади та місцевого самоврядування».

47. До проекту Закону в частині вживання формулювань «підприємствами, установами, організаціями, іншими суб'єктами господарювання» (наприклад, частини третя, сьома, дев'ята статті 15, частини перша, друга статті 20).

Звертаємо увагу, що згідно з частиною другою статті 55 Господарського кодексу України суб'єктами господарювання є:

1) *господарські організації – юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до цього Кодексу, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;*

2) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці.

Тобто суб'єктами господарювання є як юридичні особи (підприємства, установи, організації), так і фізичні особи – підприємці, у зв'язку з чим поняття «суб'єкт господарювання» є ширшим та включає організаційно-правові форми: підприємства, установи, організації.

48. Проект Закону оперує правовими конструкціями «центральный орган виконавчої влади у сфері освіти і науки», «центральный орган виконавчої влади із забезпечення якості освіти», «центральный орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти».

Повідомляємо, що з метою узгодження з положеннями Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» центральний орган виконавчої влади, який, виходячи з конкретного повноваження, формує державну політику у відповідній сфері (зокрема шляхом нормативно-правового регулювання) у законопроектах слід визначати як *«центральный орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері ...»*, а у випадку, коли конкретне повноваження за своїм змістом спрямовано на реалізацію державної політики – як *«центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ...»*.

49. У цілому проект Закону не відповідає вимогам нормопроєктувальної техніки, зокрема, в частині нумерації частин, пунктів, абзаців, побудови речень, джерел офіційного опублікування законів України, до яких пропонується внести зміни, тощо.

При вирішенні питання доцільності прийняття у запропонованій редакції проекту Закону слід враховувати позиції Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства культури та стратегічних комунікацій України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства у справах ветеранів України та інших заінтересованих органів.

З повагою

**Віце-прем'єр-міністр з питань європейської
та євроатлантичної інтеграції України –
Міністр юстиції України**

Ольга СТЕФАНІШИНА